

Chaim Weizmann (1872-1952)

İsrail'in ilk Devlet Başkanı, bilim ve devlet adamı Profesör Chaim Weizmann, İsrail Devleti'nin kurulmasında etkili olan liderler arasındaydı. 1874 yılında, Rusya'nın Motal kasabasında doğdu. Ozer Weizmann ve Rachel Leah Weizmann'ın 15 çocuğundan üçüncüsüdür. 4 yaşından 11 yaşına kadar, İbranice, Yahudi Yasası ve Kutsal Kitap eğitimi veren geleneksel bir ilkokul olan cheder okuluna devam etti. 11 yaşındayken, ailesi tarafından orta öğrenimini Rus okulu Realgymnasium'da sürdürmek için bölgenin en büyük kasabası olan Pinsk'e gönderildi.

Pinsk'teki geniş ve çeşitli Yahudi cemaatinin, onun hayatında önemli bir yeri vardır. Yahudiler kasaba nüfusunun çoğunluğunu oluşturuyordu. Kasabanın profesyonel ve ticari sınıfları güçlü bir şekilde asimilasyoncu olmasına rağmen, Weizmann'ın sosyal geçmişine sahip Yahudiler arasında Hibbat Zion (Siyon Âşıkları) hareketi yaygınlaşmıştı. Bu hareketle tanışması, 1885 yazında taşındığı Pinsk'te gerçekleşti. Dönemin önde gelen İbrani yazarı ve "manevi siyonizm" in yaratıcısı Ahad Ha'am (Asher Ginzberg) ile tanışarak onun makalelerinden ve yazılarından etkilendi. Bu ilişki, onun siyonizm ile olan bağıını güçlendirdi ve gelecekteki çalışmalarına yön verdi.

Bilime olan ilgisi, Kornienko adında bir öğretmen tarafından fark edilip teşvik edildi. Bu sayede, kendisini akademik bir rotada buldu. 19 yaşındayken yüksek öğrenimini Almanya'da sürdürmeye karar verdi. Darmstadt'ta iki dönem okuduktan sonra 1893'te Berlin'e taşındı ve Charlottenburg'daki Polytechnikum'da eğitimine devam etti. Berlin'de, Rus-Yahudi Akademik Cemiyeti'ne katıldı ve burada önemli bağlantılar kurdu.

1897 yılına kadar Berlin'de okudu. Burada boyarmadde endüstrisine katkıda bulunan araştırma alanında çalışmaya başladı ve hocasının önemli pratik uygulamaları olabileceğini düşündüğü sonuçlara hızla ulaştı. Daha sonra hocası Profesör Bystrzycki'nin ardından İsviçre'deki Fribourg Üniversitesi'ne giderek 1899'da doktorasını dereceyle bitirdi. 1899'da doktora çalışmasından yeni çıkmışken Cenevre Üniversitesi'nde kimya profesörü olan Karl Graebe'nin özel asistanlığına atandı. Bu mesleki yükseliş aynı zamanda onun siyonist statüsünde ince de olsa önemli bir değişikliğe işaret ediyordu. Yahudi öğrencilerden oluşan önemli bir koloninin toplandığı Cenevre'de, artık Berlin'deki gibi küçük bir yardımcı değil, siyonist çevrenin kıdemli bir üyesi olarak görülüyordu.

1899-1900 akademik yılında Cenevre'de öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. Tezinde geliştirdiği araştırma çizgisini sürdürerek, Berlin'den eski bir meslektaşı olan Dr. Christian Deichler ile birlikte bir dizi yayın ve patent başvurusu yaptı. Bayer'in sonuçlarına ilgi duymasını sağladı. O yıllarda keşiflerini ticari olarak kullanılabilir bir sürece dönüştürmek için yıllık bir ücret alıyordu. Ayrıca öğrenci faaliyetlerine oldukça yoğun bir şekilde katılmak için zaman buldu. Anılarında günde altı saatini siyonist çalışmalara ayırdığı belirtilir. Ayrıca Cenevre'de Rus öğrenci topluluğunun kıdemli bir üyesiydi. Öğrenci siyonistlerin Cenevre örgütünün şefiydi.

Berlin'deki üçüncü yılını 1897'de tamamladı. Bu dönemde modern siyonizm hareketinin lideri Theodor Herzl öncülüğünde 1897 yılında düzenlenecek olan ilk siyonist kongre için Pinsk'teki cemaatten onları temsil etmesi için bir yetki aldı. Ancak o yıl geliştirdiği bir boya formülünü satmak için Moskova'ya gitmeye karar verdi ama bunda başarısız oldu. Bu nedenle tarihi Basel Kongresi'nde bulunamadı. Bu yokluğunu 1898'de Basel'de düzenlenen İkinci Siyonist Kongre'de telafi edebildi. İsviçre'de geçirdiği yıllar boyunca siyonizm hayalini gerçekleştirmenin en iyi yolunu arıyordu. Bu süre zarfında Odessa'daki Hibbat Zion hareketinin ilk üyelerinden olan önde gelen Rus siyonist Menahem Mendel Ussishkin ile tanıştı. Yıllar içinde önemli bir işbirlikçisi haline gelecek olan Ussishkin, Paris Barış Konferansı sunumunda ona katılacaktı.

Theodor Herzl'e sorgusuz sualsiz destek vermeye hazır değildi. Herzl'in diplomasi ve siyasi çözüm takıntısının yeterli olmadığını düşünüyordu. 1901'deki Beşinci Siyonist Kongre'de, hayal gücünü ele geçirecek bir konu olan eğitim ve özellikle de bir Yahudi Üniversitesi kavramı üzerinde düşünmeye başladı. Herzl ile aralarında bir tartışma yaşanmasına rağmen bu fikir kabul edildi. Ertesi yıl Herzl, Weizmann'dan bir Yahudi Üniversitesi için plan hazırlamasını istedi. Üniversite fikrinin erken olduğu düşünülse de bu fikri geliştirmeye devam etti ve bu önemli bir buluşmaya yol açtı. 1903'te Hamursuz Bayramı için Pinsk'teki ailesini ziyaret ettikten sonra, önerilen üniversite adına yerel bir komiteye başkanlık eden Nahum Sokolow ile görüşmek üzere Varşova'ya gitti. Bu, dikkate değer bir ortaklığın başlangıcıydı. 1861'de Rus Polonyası'nda doğan Sokolow, Birinci Dünya Savaşı'nın kritik müzakerelerinde Weizmann'ın vazgeçilmez bir yardımcısı olacak, 1919'da Paris'te siyonist davayı sunarken, Mendel Ussishkin'in yanı sıra ona katılacak ve siyonist hareketin klasik bir tarihini yazacaktı.

1903 yılında Kişinev pogromunun ardından Uganda Teklifi olarak bilinen öneriye karşı çıktı. Bu teklifin reddedilmesiyle siyonizmdeki etkisini artırdı. 1904 yılında Herzl'in ölümünün ardından İngiltere'ye taşındı ve Manchester Üniversitesi'nde kimya bölümünde çalışmaya başladı. 1906 yılında Vera Chatzmann ile evlendi ve çiftin Benjamin ve Michael adında iki oğlu oldu. 1907'de Filistin'e ilk ziyaretini gerçekleştirdi. Bu, uzun zamandır hayallerinin odağında olan topraklarla tanışmasıydı.

Mesleğinde istikrarlı ve kararlı bir şekilde ilerlemeye devam etti. Clayton Anilin Şirketi ile yenilenen bir sözleşmeyle akademik tatil sırasında fabrikada çalışma zorunluluğundan kurtuldu. Tatillerini siyonist toplantılar ve geliştirmekte olduğu yeni araştırma alanları için değerlendirdi. 1909 yılında Paris'teki Pasteur Enstitüsü'nde Profesör Auguste Fernbach ile çalışmaya başladı. Mikrobiyoloji çalışmalarına daldı ve daha sonra sentetik kauçuk üretiminde kullanılacak olan aseton ve bütil alkol üretimi için fermantasyon süreçlerine ilişkin önemli keşiflerine yol açan araştırmalara başladı. 1910'da İngiltere vatandaşı oldu ve vatandaşlığa kabul edilirken Chaim yerine 'Charles' adını aldı. 1913 yılına gelindiğinde Journal of the Chemical Society, Biochemical Journal ve Proceedings of the Royal Society gibi seçkin yayınlarda bir patent ve bilimsel makale listesine sahipti. Akademik konumu, önde gelen entelektüel ve siyasi çevrelere ulaşabildiği bir başka temas noktası olmuştu.

Bu dönemde Manchester'da belki de en etkili yeni müttefiki olan Manchester Guardian'ın editörü C. P. Scott ile tanıştı. Bu fırsatı değerlendirdi. 12 Kasım'da Scott'a bir mektup yazarak; İngiltere'nin Filistin'e Yahudi göçünü teşvik etmesi halinde burayı geliştirebileceklerini ve Süveyş Kanalı'nın korunmasına yardımcı olabileceklerini savundu. Bu, tam da birkaç yıl içinde geliştireceği ve sonunda Barış Konferansı'na sunacağı davanın temelini oluşturacak olan argüman çizgisiydi. Sonrasında Lloyd George ile 15 Ocak 1915'te buluştu. Lloyd George, Weizmann'a Arthur Balfour'la görüşmesini tavsiye etti. 12 Aralık 1914'te Balfour ile uzun bir görüşme yaptı.

Siyonizmin ilerleme ivmesini korumak için çalışan başka durumlarda vardı. Kasım 1915'te Manchester Guardian gazetesi, Mısır'ın savunulması için Filistin'de dost bir komşu devlete ihtiyaç olduğunu iddia eden bir başyazı yayınladı. Süveyş Kanalı inşa edilmeden iki bin yıl önce, Mısır'ın kuzeydoğu kara sınırındaki savunmasının, kuzeydeki güçlü imparatorluklara karşı bir tampon görevi gören eski Yahudi ulusu tarafından güçlendirildiği iddia ediliyordu. Şimdi durum buna paralel bir hal almıştı. İngiltere'nin deniz imparatorluğu, aynı nokta dışında karadan saldırıya uğrayamazdı. Bir düşmanın Mısır'ı kuzeyden işgal etmesi ve kanalı ele geçirmesi yeterliydi ve Hindistan'a giden yol kapanmış olacaktı. Yahudilerin Filistin'e yerleşmelerine ve benzer bir tampon devlet oluşturmalarına izin verilmesi İngiltere'ye büyük yarar sağlayacaktı. Bu argüman birkaç ay sonra Dışişleri Bakanlığı tarafından da benimsendi ve

İngiltere'nin siyonizmi desteklemesinin sadece aydınlanmış bir kişisel çıkar olduğu belirtildi.

1916 yazı boyunca siyonistler, hareketin İngiltere kamuoyu tarafından daha iyi tanınması için bir kampanya başlattılar. Harry Sacher'in editörlüğünde farklı ellerden çıkan makalelerden oluşan bir derleme, "Siyonizm ve Yahudi Geleceği" başlığı altında yayınlandı. Bir giriş yazısıyla katkıda bulundu. Kitabın amacı Filistin'in siyasi geleceğinin ne olması gerektiğini önermekten ziyade siyonizmin amaçlarına ve başarılarına dikkat çekmekti. 1917'nin ilk aylarında siyonist davayı ilerletmek için komplo kuran tüm koşullar arasında, İngiltere'nin Filistin'i işgal etme kararlılığı en önemli olanıydı.

Savaş çalışmaları ise daha önce organik kimya alanında yaptığı araştırmalardan doğdu. İngiltere donanması, üretiminde kimyasal aseton kullanılan dumansız barut olan kordit sıkıntısıyla karşı karşıyaydı. Bu malzeme için daha önce ithalata bağımlı olan İngiltere donanmasının, şimdi, eğer bulunabilirse, büyük ölçüde yerli bir kaynakla değiştirilmesi gerekeceği anlaşıyordu. Aseton, onun laboratuvarında Fernbach tarafından izole edilen bir basille gerçekleştirilen fermantasyon deneylerinin yan ürünlerinden biriydi. Patentli ürün süreci ilk olarak Balfour tarafından yönetilen Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na verildi.

İngiltere Hükûmeti nezdinde siyonist müzakereci olarak öncü bir rol oynamayı umarken, sıradan bir kamu hizmeti çalışanı konumunu kolayca kabul edemez ya da savaş çabalarına yaptığı bilimsel katkıyı basit bir ticari işlem olarak değerlendiremezdi. Her ne kadar bunun beklenen siyonist kazanımlarla ilgili bir karşılık olduğunu düşünmese de ve Lloyd George'un anılarında bu yönde yayılan efsaneyi kesinlikle reddetmiş olsa da korumak zorunda olduğu saygınlık duygusu meseleyi rutin bir şekilde ele almasına izin vermiyordu. Bu nedenle patentine herhangi bir fiyat biçmemiş, ancak savaştan sonra hükûmetin uygun göreceği şekilde uygun bir tazminat verileceği anlayışıyla patenti hükûmete devretmiştir. Bu arada, endüstriyel üretim için sürecini geliştirmesi için kendisine fon sağlandı ve bu da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı için bu çalışmayı denetlemek üzere üniversiteden izin almasını gerektirdi. Kısa bir süre sonra Lloyd George'un başında bulunduğu Mühimmat Bakanlığı tarafından görevlendirildi. Bakanlık aseton üretmek için bira fabrikalarını devraldı ve işi bir laboratuvarı yönetmenin ötesine geçerek endüstriyel ölçekte üretimi denetlemeye kadar uzandı.

İngiltere Hükûmeti ile siyonistler arasındaki müzakereler işte bu arka planda başladı. Weizmann ve Sokolow 1916 sonbaharı boyunca siyonist amaçları içeren bir memorandum hazırlamışlardı. 1917'de siyonizmin siyasi talihi arttı ve İngiltere'deki en önemli siyonist lider olarak genel kabul gördü. 1917 yılının şubat ayında, İngiltere Siyonist Federasyonu Başkanı seçildi ve bu durum kritik konularda hükûmetle tanınmış bir pozisyonun müzakere etmesini sağladı. İngiltere siyasi ve entelektüel çevrelerinde siyonist davanın sözcüsü haline geldi. Nihayetinde çabaları İngiltere Hükûmeti'nin Filistin'deki siyonist amaçlara sempatisini ifade ettiği 2 Kasım 1917 tarihli Balfour Deklarasyonu ile sonuçlandı. Bu deklarasyon, 1922 yılında Milletler Cemiyeti tarafından İngiltere'ye verilen Filistin mandası için zemin hazırladı.

Filistin'de Yahudilere "Ulusal Yurt" vadeden Balfour Deklarasyonu sonrasında 1918 yılı mart ayında Siyonist Komisyon Başkanı olarak Filistin'e doğru yola çıktı. Komisyonun önceliği, Filistin'deki tehlikeli boşluk döneminde siyonist çıkarlarını korumaktı. Bu dönemde Emir Faysal'la olumlu bir ilişki kurması, 1919 yılının ocak ayında Faysal-Weizmann Anlaşması'nın imzalanmasına yol açtı ve bu da Barış Konferansı'nda elini güçlendirdi. Filistin'den ayrılmadan önce, uzun yıllardır benimsediği ve teşvik ettiği bir projenin gerçekleştiğini görecekti. 24 Temmuz'da General Allenby'nin de katıldığı bir törende Scopus Dağı'nda kurulacak olan İbrani Üniversitesi'nin temel atma töreninde bir konuşma yaptı.

Paris Barış Konferansı öncesinde, hareketin davasını sunmak üzere 27 Şubat 1919 öğleden sonra Yüksek Konsey'in huzuruna çıkacak olan Siyonist Heyet'in bir parçası olarak Paris'e gitti. 1919 Paris Barış Konferansı'nda Menahem Mendel Ussishkin ve Nahum Sokolow ile birlikte siyonist hareketi temsil etti. Nisan 1920'de San Remo'da düzenlenen konferans sonrasında İngiltere ve Fransa mandalar konusunda anlaşdı. Fransa Suriye'nin, İngiltere ise Filistin ve Mezopotamya'nın yönetimini alacaktı. İngiltere Filistin'i kazanırken siyonistler de istediklerini elde etmiş oldular. Mayıs 1920'de Londra'ya döndüğünde, San Remo'da neredeyse garanti altına alınmış olan siyasi zaferi gerçeğe dönüştürmek için gereken pratik çalışmaları başlatmaya hevesliydi. Batı Yahudilerinin yeteneklerini ve servetlerini kullanmayı umarak, James de Rothschild, Alfred Mond ve Robert Waley Cohen gibi isimlere, ekonomik yatırım ve kalkınma konularında geniş kapsamlı takdir yetkileriyle, yeniden oluşturulan siyonist yönetimde uzun bir dönem görev teklif etti. Bu şekilde planlarını, mali destekleri ve uzmanlıkları çok önemli olan Louis Brandeis ve Amerikalıların yönetim anlayışına büyük ölçüde uydurmuş oldu.

Mandanın yürürlüğe girmesiyle birlikte siyasi kariyeri yeni bir aşamaya girdi. 1920'de Siyonist Organizasyon'un başkanı oldu. Artık orta yaşlarda bir adam ve saygın bir bilim adamı oldu. Bilimsel çalışmalarından elde ettiği patentler ve yatırımları sayesinde Londra'da müreffeh bir hayat sürmeye başladı. 1936 yılında Filistin'de başlayan Büyük Arap İsyanı'nın ardından kurulan İngiliz Peel Komisyonu Filistin'in, Yahudilere küçük bir alan ayrılacak şekilde, bir Arap ve bir Yahudi devleti olarak bölünmesini önerdi. Siyonist Organizasyon bölünmeyi ilke olarak kabul etti, ancak Araplar küçük bir Yahudi devletinin varlığını bile şiddetle reddetti. 1939 yılında 1922 tarihli Beyaz Kitap'ın yerine geçecek yeni bir Beyaz Kitap taslağı dolaşıma girdi. Taslaktan, bir İngiliz yetkilinin Araplar tarafından incelenmek üzere kendisine yanlılıkla bir kopyasını göndermesiyle hemen haberdar oldu. Bir ay önce emekli olmaya hazır olsa da, şimdi aniden hayatının temel başarılarının yok edilmesiyle karşı karşıyaydı. 24 Mart 1939'da Filistin'e kişisel bir ziyaret için Londra'dan ayrılırken, doğrudan Başbakan Neville Chamberlain'e yazdığı mektupta, önerilen yeni planı reddetmesini rica etti. Siyonist baskılar üzerine yeni plan reddildi. Fakat tartışmasız olmasa da siyonizmin kabul görmüş lideri olan Weizmann'ın argümanlarına olumlu yanıt veren kişiler artık siyaset sahneden çekiliyordu.

1942 yılında New York'ta Filistin'in bir Yahudi Topluluğu olması çağrısında bulunan Biltmore Konferansına katıldı. 1945 yılında Filistin'de manda yönetimine karşı Yahudi isyanı meydana geldi. 1946 yılında hastalandı. Glokom nedeniyle yarı kör durumdaydı. Siyonist Organizasyon Başkanlığı görevinden uzaklaştırıldı ve çok sevdiği Rehovot'taki Weizmann Bilim Enstitüsü'ne çekilmek üzere Londra'dan ayrılarak Filistin'e gitti. 1947 yılında Birleşmiş Milletler Filistin Özel Komitesi (UNSCOP) kuruldu.

İngiltere'nin Filistin mandası 1948 yılına kadar sürmüş, bu tarihten sonra İngiltere, Filistin'i Birleşmiş Milletlere devretmişti. Ülkeyi yönetmeye çalışanlar- İngiliz yetkililer, polis ve askerler- Balfour Deklarasyonu'nun politikasına başından beri karşı olmuşlardı. Filistin'e bir koloni gibi davrandılar. Ancak siyonistler Araplar ile eşitliğe hiçbir zaman inanmamıştı. Filistin mandasını talep eden ve siyonizmi destekleyen İngiltere'nin başlıca amacı ise Süveyş Kanalı'nı ve Hindistan yolunu Fransa, Rusya ve diğer tüm müdahalecilere karşı güvence altına almak ve İngiltere'nin Arap dünyasının petrol zengini ülkelerindeki çıkarlarını genişletmekti. Bunlar emperyalist hedeflerdi ve kısa vadede gerçekleştirilmelerinin imkânsız olduğu kanıtlandı.

Ağır hasta olmasına rağmen Washington'a gitti ve 1948 yılının Mart ayında Beyaz Saray'da Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Harry Truman ile Filistin'de Yahudi devleti kurmanın önemini anlatan, özel bir görüşme yaptı. İngiltere'nin Filistin manda yönetimi 14 Mayıs 1948'de sona erdiğinde, Yahudi Ajansı Başkanı David Ben-Gurion Tel-Aviv müzesinde

İsrail Devleti'nin kuruluşunu ilan etti. ABD birkaç saat içinde yeni devleti tanıdı. Ertesi gün yeni devlet Arap Birliği ordularının saldırısına uğradı ve Şubat 1949'da İsrail'in zaferiyle sona erecek olan savaş başladı. New York'ta bulunduğu için bu tarihi olaylarda hazır bulunmadı. 17 Mayıs'ta Ben-Gurion liderliğindeki Geçici Devlet Konseyi'nin kendisini Devlet Başkanı seçtiği haberini aldı. Bu haber daha sonra Ocak 1949'da İsrail'de yapılan ilk seçimde de teyit edildi. İsrail Devleti'nin ilk Devlet Başkanı oldu. İsrail'e dönmeden önce son bir hizmette daha bulundu. Başkan Truman'la 23 Mayıs'ta yaptığı resmi görüşmede, ABD'nin yeni devlete 100 milyon dolar kredi vermeye hazır olduğunu öğrendi.

Yaşına ve giderek artan güçsüzlüğüne rağmen, bazı kıta Avrupası ülkelerinde olduğu gibi, Devlet Başkanı olarak işlerde aktif bir rol oynamayı umuyordu. Ben-Gurion ise Devlet Başkanı'nın rolünün, tıpkı İngiltere hükümdarınıninki gibi, tamamen sembolik olması gerektiği konusunda kararlıydı. Ben-Gurion Hükûmeti tarafından devlet işleriyle ilgili olarak kendisine danışılmadığı gibi, Bakanlar Kurulu tutanaklarını alma talebi de kabul edilmedi. Elbette onurlandırılmıştı ama istediği bu değildi. Kendi adıyla anılan Enstitüsü adına 1949'da Amerika Birleşik Devletleri'ne son bir ziyarette bulundu.

482 sayfalık otobiyografisi *Trial and Error* bu dönemde 1949 yılında yayımlandı. İki "kitaba" bölünmüş tek bir ciltten oluşuyordu: "Birinci Kitap" büyük ölçüde 1941'de, "İkinci Kitap" ise 1939'daki feci olayları izleyen çalkantılı on yılın sonunda 1948-49'da yazılmıştı. Hayatının son yılında neredeyse tamamen yatağına mahkûm oldu. 9 Kasım 1952'de hayata gözlerini yumdu.

Kurulması için çok şey yaptığı İsrail Devleti, kuruluşundan 60 yıl sonra, yüzde 76'sı Yahudi ve geri kalanı Arap olan yaklaşık 7,1 milyonluk nüfusuyla modern ve canlı bir devlet haline geldi. Ancak İsrail hiçbir zaman gerçek barışı uzun süre bulamadı. 1948-1949 savaşını 1956, 1967, 1973, 1982 ve 2006'daki diğerleri izledi. 1967 savaşı, 1948 öncesi Filistin'in kalan kısımlarını İsrail işgali altına soktu. 1994'te Filistin Yönetimi kurulsa da iki devletli bir çözüm hala müzakere edilmeyi bekliyor. Filistinliler için 1948-1949 olayları, ulusal bağımsızlık umutlarını boşa çıkararak ve 750.000'ini mülteci durumuna düşüren, zamanla sayıları 4.6 milyona ulaşan 'felaket' idi. 1987 ve 2000 yıllarında işgal altındaki topraklarda İntifadalar ya da ayaklanmalar meydana geldi.

Hayatının en önemli üç tutkusu olan siyonizm, bilim ve İngiltere'nin tarihin eşsiz bir anında bir araya gelmesi büyük şanslıydı. Bunun ortaya çıkardığı olasılıkları kavramasını sağlayan şey onun siyasi dehasıydı. Arthur Balfour ve Lloyd George ile olan bağlantılarını diri tutmasaydı 1917 Balfour Deklarasyonu pek düşünülemezdi.

Havva YAVUZ

KAYNAKÇA

BUBER, Martin and Paul Mendes-Flohr (ed.), **A Land of Two Peoples Martin Buber on Jews and Arabs**, The University of Chicago Press, Chicago 2005.

COHN-SHERBOK, Dan, **The Dictionary Of Jewish Biography**, Continuum Books, London 2005.

FLAPAN, Simha, **Zionism and the Palestinians**, Croom Helm; Barnes & Noble Books. London, New York 1979.

FRASER, T. G., **The Middle East, 1914-1979**, Edward Arnold Publishers, London 1980.

FRASER, T. G., **Makers of Modern World: Chaim Weizmann: The Zionist Dream**, Haus Publishing, London 2009.

FRASER, T. G., Andrew Mango, Robert McNamara, **The Makers of the Modern Middle East**, Gingko Library, London 2015.

HALPERN, Ben, A **Clash Of Heroes: Brandeis, Weizmann, and American Zionism**, Oxford University Press, New York, Oxford 1987.

LEWIS, Geoffrey, **Balfour and Weizmann The Zionist, the Zealot and the Emergence of Israel**, Continuum Books, New York, London 2009.

MUHAREB, Mahmoud, **The Jewish Agency and Syria During the Arab Revolt in Palestine: Secret Meetings and Negotiations**, I.B. Tauris, London 2023.

PAVEL, Ernst, **The Labyrinth Of Exile: A Life of Theodor Herzl**, Farrar, Straus and Giroux, New York 1992.

RABINOWICZ, Oskar K., **Fifty years of Zionism A Historical Analysis of Dr. Weizmann's 'Trial and Error'**, Robert Anscombe & Co. Ltd., London 1952.

REINHARZ, Jehuda, **Chaim Weizmann: The Making of a Zionist Leader**, Oxford University Press, New York & Oxford 1985.

REINHARZ, Jehuda, **Chaim Weizmann: The Making of a Statesman**, Oxford University Press, New York & Oxford 1993.

RICHMAN, Rick, **Racing Against History: The 1940 Campaign for a Jewish Army to Fight Hitler**, Encounter Books, New York- London 2018.

ROSE, Norman, **Chaim Weizmann: A Biography**, Viking, New York 1986.

WEISGAL, Meyer W., and Joel Carmichael, **Chaim Weizmann: A Biography by Several Hands**, Weidenfeld and Nicolson, London 1962.

WEISGAL, Meyer W., (ed.), **The Letters and Papers of Chaim Weizmann**, Volume II, Series A, Oxford University Press, London 1971.

WEISGAL, Meyer W., (ed.), **The Letters and Papers of Chaim Weizmann**, Volume III, Series A, Oxford University Press, London 1972.

WEISGAL, Meyer W., (ed.), (Vol. Ed. Jehuda Reinharz), **The Letters and Papers of Chaim Weizmann**, Volume IX, Series A. Rutgers University and Israel Universities Press, Jerusalem 1977.

WEIZMANN, Chaim, **Trial and Error: The Autobiography of Chaim Weizmann**, Harper&Brothers Publishers, New York 1949.

01/04/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/chaim-weizmann-1872-1952/?pdf=7694> adresinden erişilmiştir